

Verslag van de excursie der Nederl. Ornith. Vereeniging naar Hoek van Holland op Zondag 6 Juni 1915,

DOOR

A. B. WIGMAN.

DEELNEMERS: *a. Bestuursleden.* Dr. J. BÜTTIKOFER, Voorz., Dr. L. F. DE BEAUFORT, Secr. en Dr. E. D. VAN OORT.

b. Leden. D. BAKKER, Mej. BAKKER, P. VAN DER BURG, Th. Baron COLLOT D'ESCURY, H. A. VAN DAM, F. K. baron VAN DEDEM, W. HELLEBREKERS, P. LELS, J. F. M. VAN MALSSSEN, J. L. F. DE MEYERE, A. POT, A. M. L. RÜMKE, G. ROOSEBOOM, P. L. STEENHUIZEN, P. J. M. SCHUYT, J. STOFFEL JR., Dr. W. G. N. VAN DER SLEEN, Mr. C. H. THIEBOUT, J. VELLENGA, Tj. DE VRIES Gz., A. B. WIGMAN.

c. Introducés. MEVR. V. D. BURG, Mej. BOLLE, BRYCE, BERG, VAN DEINSE, VAN DER HOEVEN, L. VAN MEEVERDEN, MEVR. VAN DER SLEEN, P. L. STEENHUIZEN JR.

Stond onze excursie van verleden jaar naar Friesland in het teeken van vliedenden storm, kille kou en striemenden regen, die van 1915 was daarmee in de meest volmaakte tegenstelling en vond plaats op een prachtig mooien, haast tē warmen, zomerschen dag. Een Zondag en een zonnedag!

„t Was een dag van groote hitte”, zooals Laurillard het zeide in zijn vers, dat, zooals we allemaal op school leerden, als een nachtkaaers uitging.

„Van de hitte spraken allen...” vervolgt hij.

Wij doen 't niet meer in een diligence, zooals in des dichters tijd, maar — met de tijden veranderen immers de zeden, en met de zeden de verkeersmiddelen — wij ontmoeten elkaar op 't achterbalcon van een tram of in een spoorwegcoupé, en al is dan nooit de gezelligheid zoo aan 't woord als in de hobbelende, knarsende, piepende omnibus, die nogal eens een ongelukje had — wat brengt ons dichter bij mekaar dan ongeval en tegenspoed? — tōch durven de moderne menschen elkander nog wel in de oogen zien, om puffend, blazend en zakdoek-zwaaiend te zuchten, dat 't ongehoord warm is.

Zoo'n dag van hitte was 't j.l. Zondag 6 Juni.

De Bilt meldde „zeer warm”, wat zooveel zeggen wil als haast ondraaglijk. Al in den vroegen morgen, toen we ons in Rotterdam naar het station D.P. bogaven, gloeide en zinderde de zon op alles, wat binnen haar bereik kwam; het gras was dorstig, de straat stoffig, overal hingen al de jalouziën en markiezen neer, en toen we aan Den Hoek bij elkaar kwamen uit de diverse coupés, spetterden de felle zonnestralen op de steenen hoofden aan den Nieuwen Waterweg en sprak ieder met iedereen over de warmte, terwijl men zich aan den overkant in de gloeiende duinen met een traagheid en loomheid aan het observeeren zette, dat het aan den te doorworstelen legendarischen rijstebrij-berg deed denken.

En toch — merkwaardig — bleek al spoedig, dat afleiding en het buiten-zijn den meesten dra bevrijdde van den last der warmte, verplaatsende hunne aandacht en voorkomende een al te onzalige overgave.

Misschien ook, dat de blijde vacantiagedachte ons verzoenend stemde, wijl deze een soortgelijke uitwerking heeft als een verkoelende dronk na een vermoeide wandeling. Dat komt, omdat vrijheid, vacantie en zon elkander verdragen als voetbal en winter, als schaatsenrijden en vriezen. 't Een heeft 't ander noodig, zonder 'teen is 't andere in meer of mindere mate onmogelijk, onnuttig of onwelkom. Als de zon er is en 't zomersche seizoen, dan is de tijd daar voor vacantie, voor excursie en vogelliefhebberij. Eer niet. En zonder die wordt een vacantie ook nooit dat. Zoodat deze excursie aangenamer was dan 't vorig jaar in het Noorden, wat zich al dadelijk openbaarde in het groote getal deelnemers, zoowel van leden als van geïntroduceerden.

Door een niet te voorziene strubbeling aan het loket van 't station D.P. liet het zich in den beginne dreigend aanzien, dat onze tocht niet door voorspoed zou begunstigd worden. De bureaucrat scheen in dit vroege ochtend-uur niet berekend op de blijkbaar niet vaak voorkomende afgifte van 'n goeie dertig ééndaagsche retourtjes naar Den Hoek, 't had tenminste heel wat voeten in de aarde, voor allen van een plaatsbewijs voorzien waren, en wellicht was de helft te laat aan den trein gekomen, wanneer niet een lid de kaarten en-bloc had genomen, aldus den slaperigen, suffigen spoorman veel langdurig getel en gecontroleer besparende, zoodat wij nog tijdig den gereedstaanden trein bereikten, die ons aldra naar Den Hoek van Holland voerde.

Onderweg hadden we al gelegenheid enkele weide- en strandvogels, o. a. reigers, die vlak aan den kant bleven staan als de trein passeerde, te observeeren, en kortten wijders den tijd met ornithologische gesprekken van velerlei aard, die ongetwijfeld ook in de andere coupés met vogelmannen wel zullen zijn gevoerd. Laat ik er meteen maar vast bijzeggen dat de terugweg — toen allen vol waren van vogelkundige waarnemingen en de geest overvoerd met de scientia amabilis — werd gekenmerkt door conversatie van meer oorlogskundigen aard, waarbij de eene partij den Telegraafkant toeneigde, die andere een lans brak voor de hoogelijk geapprecieerde onpartijdigheid van Handelsblad of Nieuwe Rotterdammer, welke meeningsverschillen echter noch bij den dokter en zijn ega, noch bij den Frieschen postman of den Indischen explorer ernstige of blijvende altercaties te voorschijn vermochten te roepen.

De boot, die ons zou overzetten, lag al in den Nieuwen Waterweg te wachten.

Aan den overkant is een houten pier een eind de rivier in gebouwd, wyl booten met eenigen diepgang niet tot aan den vasten wal kunnen naderen, en nadat twee sloepen ons gezelschap tot zoover hadden gevoerd, kon men via deze pier het eiland Rozenburg op een zeer comfortabele manier bereiken. Onderweg was nog gelegenheid geweest een bergeenden-familie, moeder met haar op een rij achteraan zwemmende jongen, gade te slaan. Later bleek ons, dat deze soort zeer algemeen voorkomt aan Den Hoek.

In de duindoorns zongen kneutjes en paapjes en de lucht was vol insectengezoem en zeegeruisch, toen we de excursie aanvaardden. Langs nauwelijks zichtbare duinpaadjes, over gele zandhellingen, blinkend in de zon en dwars door het struweel voerde onze weg. Onder 'n dichte struik piepte wat, net of er een kuikentje zat verborgen. En 't wàs er ook eentje: van 'n fazant. Spoedig had de dokter het beet en toonde het aardige donzige ding aan de aanwezigen, van wie vooral de nog weinig ornithologisch ontwikkelde, spoedig enthousiaste en lichtelijk-dwepende dames 't zonder uitzondering een „dotje” of „snoepertje” vonden. Onze mentor, de jachttopziener, weet hier dichtbij een bergeenden-nest in een verlaten konijnenhol te liggen. Als we erbij komen, blijkt de vogel in het ondiepe gat zoo mak te zijn, dat hij zich, zonder te vluchten, rustig laat bekijken en zelfs een der aanwezige fotografen gelegenheid geeft tot een opname.

Langs een prachtige vogelrijke, bloemen-begroeide helling gaat het daarop strandwaarts; talrijk zijn de kleinere duinvogels, die zich hier allerwege door hun zang of verschijning bemerkbaar maken. Kneuen zingen uit den treure, een prachtig ♂ van den grauwen klauwier zit in de zon met staart en kop te manoevreeren, en tot vreugde der excursisten laat ook de zeldzame sprinkhaanrietzanger zijn dun, sjirpend gesnor herhaaldelijk vernemen. 't Blijkt echter vrijwel een onbegonnen werk met zooveel dezen teruggetrokken vogel in de gaten te krijgen. Onderwijl zingt merel en fitis om het hardst in 't onderhout, tusschen de brandnetels en de slingerende hopranken scharrelen grasmussen en bij herhaling kraaien daar fazanten, over de lage moerasweide aan den voet der duinhelling schieten de staaftblanke boerenzwaluwen heen en weer, tie... piet tie... piet schrikt op hoogen toon een scholeksterpaar en verderop noteeren we nog heel wat meer van die bonte Pieten in gezelschap van kieviten.

Rondom de kreekjes en poelen staan honderden en duizenden sporen van vogelpooten in het vochtige zand en in het slik afgedrukt, die ons duidelijk maken, dat zich hier geregeld een druk vogelleven openbaart.

Wij laten nu de eerste duinenrij achter ons, en bevinden ons op een nog door heuveltjes ingesloten, kleine zandvlakte. Hier doen de botanici, die we onder onze clubgenooten tellen, een plantaardige vondst, die hunne harten sneller doet kloppen. Aan groote, gele klaprozen doen deze mooie forsche planten ons, niet-kenners, denken; het blijken gele hoornpapavers te wezen, die in de flora's met drie z.z.z. — het summum van botanische zeldzaamheid — staan aangegeven. Met het noodige ontzag hebben wij, vogelaars, dit plantaardige wonder natuurlijk aangestaard, de heer VAN DER SLEEN nam er een kiekje van, de heer SCHUYT weet nog wat kostbaar zaad te verzamelen, maar verder vergrijpt geen der aanwezigen zich aan deze bloemen. Onze aandacht wordt spoedig afgeleid door een lid, dat roept een scholektersnest gevonden te hebben, waarop de algemeene interesse vóór de levende natuur zich wederom naar den ornithologischen kant neigt.

Er blijken op dit terreintje behalve enkele scholeksters ook nog wat nesten van vischdieffes, dwergsterntjes en strandpleviertjes te liggen. Omtrent een gevonden nest van een sternsoort ontspint zich eenige discussie, daar enkelen meenen met de Noorsche Zeezwaluw te doen te hebben. Gelijk bekend, is het verschil echter

niet zoo groot, dat met eenige zekerheid een conclusie valt te trekken en daar het onmogelijk was, de ouden nauwkeurig waar te nemen, bleef dit een dubieuze observatie. Eenige tochtgenooten meenden evenwel zeker te weten, dat *macrura* broedvogel aan Den Hoek is.

Langzamerhand gaat het nu verder en het breede strand op. Telkens weer ontdekken we de huishoudinkjes van plevieren en dwergsterns. De eerste vertoonen zoo'n opmerkelijke schutkleur met het grint- en schelpzand dat ze licht over het hoofd worden gezien. Vlak naast een nest, dat deze mimicry zeer sterk vertoonde, vonden wij een dames-voetstap in het zand afgedrukt, zoodat het in dit geval haast als slachtoffer van eigen beschermingskleur was gevallen. Voor hen, die achter ons aankwamen, hebben we toen een takje bij dit bedreigde nest gestoken, zulks mede ter nader aanduiding voor onzen kiekjesman, die hier handen vol werk had, en niet zoo gauw mee kon komen.

Ook op zee en langs de waterlijn valt door den kijker en met het bloote oog veel en velerlei waar te nemen. 'n Paar groote zeezwaluwen cirkelen boven de branding, 'n klucht zwarte zee-eenden dobbert op de zomersche baren en forsche mantelmeeuwen houden in gezelschap van blanke zilvermeeuwen, hun siësta op het strand. Oeverlooper en goudkievit laten zich observeeren op 'n aalscholver droogt op een paal z'n natte vlerken in 't zonnetje. Wat verderop noteeren we er nog centje vliegend; hij herinnert in vorm aan een groote, gevleugelde champagneflesch, deze zwarte vischeter. Een paar kilometer zuidwaarts schuift een lage duinreeks vooruit, werwaarts we thans koers zetten, om het er achter gelegen lage, moerassige land van de kluiten te bereiken. De voorzitter, die met de grootste ledenhelft een eind vooruit is, zwaait met zijn wandelstok en dringt op spoed aan; wij zijn nog lang niet aan het einde van onzen tocht.

Doch vòòr wij, achterblijvers, de anderen hebben ingehaald, valt ons nog een ongedachte verrassing te beurt, een verrassing, die niet heeft nagelaten ons pijnlijk aan te doen en een slechte reputatie bij ons vestigde omtrent enkelen, die zoo gaarne tot het intellectueele gedeelte behooren, doch die in werkelijkheid daarvan nog zeer ver verwijderd staan door hun onbeschaafd en absoluut ongemotiveerd optreden.

Wel, het had ons al gefraspeerd, dat we zoo bijzonder veel nesten zagen, die géén eieren bevatten, terwijl de eigenaars daarvan ang-

stig roepend rondvlogen, blijkbaar in heftige agitatie. We konden ons echter niet voorstellen, dat door ons gezelschap een zoo stelselmatigen eierroof zou worden gepleegd, want des te verder wij kwamen, des te meer nesten bleken van hun inhoud te zijn ont-
daan, en ten slotte vonden we nog maar bij uitzondering 'n legsel meer.

Was het wonder, dat we uitkeken naar de bedrijvers dezer euvel-
daden en vermoeden kregen op een gezelschapje van twee dames en twee heeren, die op inderdaad hoogst verdachte wijze kris en kras het terrein afzochten? De binocle bracht aan het licht, dat zich een militair onder hen bevond, en ons naderbijkomen bevestigde dit; het was zelfs een officier van hooger rang.

Dat deze personen zich op dit streng verboden terrein zouden vergrijpen aan de beschermde vogelsoorten, durfden wij in den be-
ginne nog niet aannemen, doch een nader onderzoek bracht alda de droevige waarheid op onloochenbare wijze aan het licht. Was onze verbazing reeds groot, dat een officier van de hem toegestane bevoegdheid om het eiland te mogen betreden, zoo schandelijk misbruik maakte, zij steeg ten toppunt bij het opmaken van 't proces-verbaal door onzen jachttopzichter tegen de beide heeren, waarbij bleek, dat nommer twee nota-bene een Rotterdamsch advocaat was en den mr.-titel voerde, zoodat van een dergelijk rechtskundig persoon toch wel in de allereerste plaats een zoo stipt mogelijke opvolging der wet mocht verwacht worden. De citybag vol pas geraapte meeuw- en sterneieren, die onze advocaat met zich voerde, getuigde echter op nadrukkelijke wijze tegen de grondigheid dezer wetskennis, of althans tegen het nakomen der voor-
naamste bepalingen.

Ziet lezer, wanneer daar een domme schooljongen nestjes uithaalt in zijn onnadenkendheid, wanneer een eilandbewoner tot noodzake-
lijk levensonderhoud tiendrente heft van de vogels, die zijne landen in scharen bevolken, en voor welker instandhouding hij zich zijnerzijds veel moeiten en onkosten getroost — welk uithalen tot een bepaalden datum door den wetgever is toegelaten, en door hetwelk, gelijk men weet, de vogelstand eêr voor- dan achteruit gaat — of wanneer voor eenig wetenschappelijk doel eieren worden verzameld, dan geloof ik in naam van allen mijner medeleden te spreken, dat zulk een bedrijf gebillijkt kan worden, en voorzooverre 't eerste geval betreft, dat daarop door onderwijzers en opvoeders in de meeste gevallen niet vruchteloos zal worden gewezen.

Maar als daar een tweetal lieden, die zich toch ongetwijfeld tot

het beschaafde deel des volks rekenen, zonder eenige noodzaak en zonder het geringste wetenschappelijk doel, doch enkel en alleen uit blinde verzamelwoede, uit door niets te rechtvaardigen zucht tot vernieling de door de wet beschermde, grootendeels reeds in vergevorderden bebroedingsstaat verkeerende eieren op voor hen duidelijk afgesloten en absoluut verboden terreinen gaan wegnemen en meevoeren in een expresselijk daartoe meegenomen tasch, dan rijst bij ons toch de gedachte, hoe erbarmelijk het nog bij sommigen met hun aesthetisch gevoel gesteld is, met de waardigheid van hun doorgaans hoogelijk geprezen eigen ik en ten slotte met het onderscheidingsvermogen van het mijn en dijn . . .

Het gaat toch per slot van rekening niet aan de schoonheid, de sier onzer stranden en duinen te laten ruïneeren door lieden, die in hunne blinde eigengerechtigheid willens en wetens gaan verstoren, wat een bron van genoegen en studie kon zijn voor iedereen.

Hen zij Guido Gezelle's gulden gedicht aanbevolen:

. . . . Waaromme en laat gij 't, mensch, door u niet aangeraakt
't Onverbeterbare en schoonste van

De schoonheid, daar geen menschenhand ooit aan en kan? . . .

De dokter, die zoowaar in den advocaat een vroegeren studiegenoot ontdekte en hem op het verkeerde zijner handeling meende te moeten wijzen, werd met een smalende toespeling op een vroegere studenten-aardigheid afgebonjourd, insgelijks verging het den Veluwevogels-expert, die het met z'n latijn te kwaad kreeg, alsmede schrijver dezes, die voor dit relaas enkele aantekeningen maakte, wat klaarblijkelijk des advocaats goedkeuring niet kon wegdragen.

Toch verklaarde hij nog op onze vraag, met welk doel deze stelselmatige nestenberoving plaats vond, dit niet te weten. „Och, zoo maar,” was het antwoord, gegeven met een nonchalance, die den reeds niet hoogen dunk zijner persoonlijkheid eerder versterkte dan verzwakte. De officier, die 'n soort vergunning bleek rijk te zijn, welke echter toch niet voldoende was, hield zich, evenals de beide dames, wat achteraf.

Nadat den eierdieven was aangezegd, zich langs den kortsten weg zoo spoedig mogelijk te verwijderen en de eieren als corpora delicti in beslag waren genomen, was aan dit onverwachte intermezzo een einde gekomen en voegden wij ons bij de overige leden, die een eindweegs verder zaten te wachten en onderwijl in een zandkuil reeds aan hun picnic waren begonnen.

Niet te verwonderen was het, dat op den verderen tocht aan-

merkelijk meer volle legsels dan tevoren werden aangetroffen.

Na het versterken van den inwendigen mensch, waarbij enkele zorgende leden den onbezorgden gracieuselijk van spijs en drank voorzagen, begaven wij ons naar het laag-gelegen gedeelte van het excursieterrein, een soort van verwaarloosde strandwei, die een rijk vogelleven aan ons openbaarde. Diverse nesten van tureluurs, grutto's, kluiten, graspiepers, leeuweriken, kieviten en meerdere weidevogels werden successievelijk gevonden. Een groep van pl.m. dertig lepelaars stond in 't slik te fourageeren, kemphanen vertoonden zich in pronkkleed en overal vlogen de alom tegenwoordige spreeuwen over het land. 'n Jonge grutto en 'n dito strandplevier vestigden aller bewondering op zich door hun fraai-geschakeerde donspakje en hun onnavolgbare vlugheid en telkens kon men zich vermeien in den schoonen vluchtvorm van den bruinen kiekendief, die met opgekrulde vleugelpunten cirkelend rondspiede naar gevederde prooi.

Hier lagen de stern-eieren, in tegenstelling met straks, niet op 't zand, maar tusschen het gras, do Noorsche zeezwaluw werd thans gevonden, overal vertoonden de sierlijke, blanke kluiten hunne standen en bewegingen om het gezelschap van de nesten weg te lokken, een oeverlooper kon worden geobserveerd . . . kortom, waarheen het oog zich wendde, manifesteerde zich een ongebonden vogelleven.

Ook hier werd een wijle getoefd, en daarop ging 't weer door de duinen in de richting van de Nieuwe Maas. De warmte met al den aankleve van dien deed zich nu nadrukkelijk gevoelen en tooverde sommigen een fata-morgana voor den geest van koud-gesteld Pils of kwast-in-ijs, zoodat de duinvogels, die op den terugweg nog werden opgeteekend — tuinfluiter, merel, spotvogel, nachtegaal, tapuit, koekoek, boschduif, braamsluiper e. a. — niet met bijzonder veel interesse en attentie werden behandeld.

Geruimen tijd zou ons geduld echter nog op de proef gesteld worden; druppelsgewijs kwamen de deelnemers de duinen uit, ondanks het herhaalde op spoed aandringende gefluit van de boot, tot ten slotte al de schaapjes bijeen waren, behouden den overkant bereikten en aan het station nog 'n half uur onder het genot van een verfrisschenden dronk van de vermoeienissen des dags konden uitrusten, alvorens naar hunne respectievelijke haardsteden koers te zetten.

Wageningen, Juli 1915.